



ÅS KOMMUNE
Postboks 195
1431 ÅS

Vår saksbehandler
Einar Midtsund

Telefon
22055623

Vår dato
25.02.2019

Deres dato
31.01.2019

Vår referanse (oppgis ved svar)
2019/1897-2/27996/2019 EMNE 143

Deres referanse
19/00359

Ås kommune - Kommunedelplan - Naturmangfold - Høring - Plan for naturmangfold

Vi viser til oversendelse datert 31.01.2019 av kommunedelplan for naturmangfold.

Fylkesrådmannen er positiv til at kommunen lager en kommunedelplan for naturmangfold, men har ingen konkrete innspill eller merknader.

Med vennlig hilsen

Einar Midtsund
seniorrådgiver plan

Herdis Johanne Sletmo
rådgiver, nyere tids kulturminner

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Kopi til:
FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN

Postadresse
Postboks 1200 sentrum
0107 OSLO

E-post
post@afk.no

Besøksadresse
Schweigaardsgt 4, 0185 Oslo

Fakturaadresse
Pb 1160 Sentrum, 0107 Oslo

Telefon
(+47) 22055000

Telefaks
(+47) 22055055

Org. nr - juridisk
NO 958381492 MVA

Org. nr - bedrift
NO 874587222



Ås kommune
Postboks 195
1431 ÅS

Saksbehandler, innvalgstelefon

Aase Richter,
Øystein Røsok

Uttalelse - Plan for naturmangfold i Ås kommune

Vi viser til brev fra Ås kommune av 31.03.2019 der Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune ble sendt på høring. Høringsfrist er 13.03.2019.

Formålet med planen er å bidra til økt kunnskapsgrunnlag og kompetanse om naturmangfoldet i kommunen, både hos administrasjon, politikere og befolkning. Den skal også gi en retning for kommunens videre arbeid med å ivareta naturmangfold. Planen legges ikke frem som kommune (del)plan etter plan- og bygningsloven og er slik sett ikke en del av dette planverket og heller ikke juridisk bindende. Kommunen har i sitt handlingsprogram 2017-22 vedtatt at det skal utarbeides en plan for biologisk mangfold. Tiltaksdelen her skal rulleres årlig.

Fylkesmannens inntrykk er at planen gir en god beskrivelse av naturmangfoldet i Ås kommune med henvisning til relevante rapporter og databaser der mye av kunnskapen er tilgjengelig. Virkemidlene i plan er omtalt på en relevant måte og flere konkrete oppgaver er foreslått som skal gjøres i løpet av året for å få naturmangfoldet inn i rulleringen av kommuneplanen.

Det er veldig bra at kommunen har gjennomgått egne rutiner for bevaring av naturmangfold, og har innarbeidet tilbakemelding fra egne enheter om forslag til forbedringer av slike rutiner i handlingsplanen. Det foreslås bl.a. tiltak for å forbedre kunnskapsgrunnlaget, kompetansen hos de ansatte, rutiner, samt konkrete tiltak for å ivareta naturmangfold f.eks. gjennom skjøtsel. Behovet for å styrke egne ansattes kompetanse om naturmangfold generelt, og om bruk av regelverk som angår saker som berører naturmangfold, er identifisert. Det er også identifisert behov for å bedre rutinene for å oppdatere kommunens kartbaser, både regionale og nasjonale. Kommunen har fram til nå, ikke avsatt ressurser til skjøtsel av områder vernet etter plan- og bygningsloven. Kommunen ser videre at det er et udekket behov for informasjon om naturverdier/naturmangfold, om skjøtsel av kantsoner og om tilskuddsordninger for skjøtsel av naturtyper og bekjempelse av fremmede arter.

Kommunen etterlyser en klargjøring av grensen mellom kommunens og fylkesmannens myndighet når det gjelder behandling av saker som berører naturmangfold. Dette er et omfattende tema som fylkesmannen har presentert på kurs for kommunene. Når det gjelder kunnskapsgrunnlaget bør kommunen som minimum forholde seg til kunnskap som er offentlig tilgjengelig i nasjonale databaser, lett tilgjengelige rapporter men også være kjent med tema eller områder der manglende



kunnskap er kjent. For arter som er prioritert i egen forskrift er forvaltningsmyndigheten lagt til fylkesmannen. Kommunen bør fortsatt ha kunnskap om regelverket og prioriterte arter i egen kommune slik at de kan veilede innbyggerne og ta relevante hensyn i sin saksbehandling. Kommunen er ansvarlig for å ivareta utvalgte naturtyper jf. forskrift om utvalgte naturtyper i vedtak etter plan- og bygningsloven og annet lovverk. Dersom kommunen har konkrete saker de ønsker å diskutere, ber vi om at dere kontakter oss for et møte.

Planen oppsummerer til slutt 31 nye tiltak for å nå målet. I tillegg til tiltakene som er nevnt, foreslår vi ytterligere tiltak:

- Prioritere og gjennomføre videre kartlegging av naturmangfold og funksjonsområder *etter framkommet kartleggingsbehov (se kap. 4.5)*. (Her er siste ledd (*i kursiv*) kun en presisering).
- Øke kunnskapen om villbier og pollinerende insekter. En strategi for pollinerende arter skal innarbeides i de ulike sektorplanene og planer etter plan- og bygningsloven. Hensynet til pollinatorer skal inngå i den daglige drifta til kommunen.
- Sikre pollinatorvennlig slått av kantsonen til kommunale veger, helst ikke før 1. juni. Ta kontakt med Vegvesenet og private, og oppfordre til å gjøre det samme.
- Synliggjøre leveområdene for ansvarsarter i kommunen i temakart naturmangfold. Ved anvendelse av sektorlover i arealforvaltningen skal det sørges for gode levevilkår for ansvarsartene.
- Naturmangfold og naturverdier bør tas inn som tema i skoleverket, f.eks. gjennom undervisningsopplegg om lokale temaer der lokale ressurspersoner bistår skolene.
- Kommunen skal selv være en aktiv søker av tilskuddsmidler til tiltak for å ta vare på trua arter eller naturtyper og sikre eller bedre leveområdene til pollinerende insekter på kommunens egne arealer.

Planen gir en oversikt over områder som er vernet som naturreservat etter naturmangfoldloven (statlig vern) og etter plan- og bygningsloven (kommunalt vern). Ettersom naturreservat fastsatt etter naturmangfoldloven er det strengeste vernet, er det også denne verneformen som best sikrer truede naturtyper og arter, og best bevarer områder av internasjonal, nasjonal og regional verdi. Planen inneholder ingen forslag til strategier eller tiltak for å identifisere lokaliteter som kan egne seg til nytt vern etter naturmangfoldloven, enten som frivillig vern (gjelder for naturtyper i skog), supplerende vern (gjelder andre naturtyper enn skog) eller vern etter plan- og bygningsloven. Ettersom målet for planen også omfatter vern, kunne planen med fordel beskrive tiltak og strategier som kan bidra til opprettelse av nye verneområder.

I kapittelet om metoder for kartlegging står det at DN-håndbok 13 fastsetter kartleggingsmetodikken som er mest brukt i dag. Det nevnes kun at Miljødirektoratet arbeider med å utvikle ny kartleggingsmetodikk, Natur i Norge (NiN). Det er et stortingsvedtak at «*naturtyper i Norge (NiN) – skal legges til grunn for all offentlig finansiert kartlegging av naturtyper*». Det er nå også innenfor NiN-systemet definert naturtyper som er viktige for bevaring av biologisk mangfold, og som nå kartlegges ved hjelp av NiN. Som et tiltak bør kommunen kurse saksbehandlere i NiN, på et nivå tilstrekkelig til at de kan forstå informasjon om naturverdier lagt inn i nasjonale databaser basert på registrering etter NiN. Foreløpig er det aller meste av informasjonen om naturverdier i Naturbase kartlagt etter DN-håndbok 13.

Vi har i tillegg noen mindre merknader, feiltolkninger og presiseringer som vi ber kommunen om å rette opp. Disse er lagt som et vedlegg.



Totalt sett ser dette ut til å være en godt gjennomarbeidet plan som kan gi et godt kunnskapsgrunnlag for rulleringen av kommuneplanen.

Med hilsen

Karsten Butenschøn (e.f.)
seksjonssjef

Aase Richter
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Akershus fylkeskommune Postboks 1200 Sentrum 0107 OSLO

Vedlegg:

Mindre merknader og presiseringer

- s. 15 (om dragehode): *For dragehode er det viktig å holde området åpent, hindre kalking og fjerne fremmede skadelige arter.*
 - o Fylkesmannen mener at det er viktigere å hindre gjødsling enn kalking. Dragehode trives på kalkrike berg, men trenger neppe tilført kalk der den allerede er. Tilførsel av gjødsel er problematisk fordi det gir konkurrerende arter en fordel slik at de kan fortrenge dragehode.
- S. 35 (5.3 Utvalgte naturtyper): *40 naturtyper er kategorisert som truet og 31 naturtyper som nær truet i Norsk rødliste for naturtyper*
- S. 10 (2.3.1. Truede arter og naturtyper i Norge): *I Norsk rødliste for naturtyper 2018 er 257 naturtyper vurdert. Av disse står 126 på Rødlista og 75 er vurdert som truet.*
 - o På side 10 og 27 henvises det til Norsk rødliste for naturtyper fra 2018, mens på s. 35 og 23 henvises det til Norsk rødliste for naturtyper 2011. Dette bør revideres slik at det vises til den nyeste rødlista, tekst og referanse oppdateres. Oppdatert rødliste fra 2018 er ikke oppført i referanselista bak.
- S. 35: *Av de utvalgte naturtypene jf. naturmangfoldloven, har vi kun hule eiker som er kartlagt i Ås kommune.*
 - o På s. 77 opplyses det om *Gjengroende gammel slåttemark* i Slorene. Bør sies noe om mulighet for slåttemarkslokaliteter også under 5.3.
- S. 35: *For hule eiker i produksjonsskog gjelder ikke forskriften*
 - o Dette er ikke tilstrekkelig presist. 2. november 2017 kom det en presisering fra KLD og LMD om avgrensning av den utvalgte naturtypen "hule eiker" mot eiker som står i produktiv skog:
 - o *Hule eiker som ligger 20 meter inn i produktiv skog fra arealklassene bebygd, åpen fastmark, fulldyrka jord, overflatedyrket jord og innmarksbeite, slik dette til enhver tid er definert i arealressurskartet AR5, omfattes av forskriften om utvalgte naturtyper etter natur-mangfoldloven.*



- S. 36: *Hule eiker klassifiseres som en naturtype fordi de fungerer som leveområder for mange ulike arter, opp mot 1500 arter på en enkelt eik.*
 - o Det har hele tiden vært snakk om 1500 arter knyttet til naturtypen hule eiker, ikke til en enkelt eik. Slike artsrike eiker finnes neppe.
- S. 38: *ansvarsarter i kommunen: Ut fra spesifikke kriterier har 23 arter blitt karakterisert som truede ansvarsarter for Ås kommune*
 - o Dette er ikke flere arter enn at de kunne vært nevnt i en tabell alle sammen i denne planen. Da blir det satt et tydelig fokus på hvilke arter Ås kommune har et særlig nasjonalt ansvar for.

Ås Landbrukslag

Til Ås kommune, v/ Siri Gilbert

Ås, 13. mars. 2019

Høringsutkast «Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune»

Innspill fra Ås Landbrukslag

Innledning

Ås landbrukslag (ÅsLL) har 337 medlemmer. Mange av disse er forvaltere av jord- og skogbruksarealene i Ås, og i 2018 er det totalt 77 søkere til driftstilskuddene i landbruket i Ås kommune. Noen få av produsentene er ikke medlemmer i Landbrukslaget. Vi antar at medlemmene i laget forvalter mer enn 95 % av all dyrket mark i Ås, samt en stor del av skogarealene. Inkludert i disse arealene er også sannsynligvis mye av de naturtyper som beskrives i planens figur 6. Landbruket er derfor en svært viktig medspiller for kommunen i gjennomføringen av en Plan for naturmangfold,

Landbrukslaget er positiv til at det utarbeides en plan for naturmangfoldet. Landbruket har i sin forvaltertradisjon alltid hatt et langsiktig perspektiv, antagelig lenger enn de fleste. (Innen skogbruket er vi vant til å pleie investeringer i 60 – 100 år før høstingen foretas). En er vant til å spille på lag med naturen, og når ny kunnskap krever nye tiltak, er det ikke vanskelig å få motivasjon for det.

Samtidig er også landbruket under press fra storsamfunnet og en befolkning som ofte ikke tenker lenger enn til prislappen på matvarene og trematerialer. Kravet til rasjonell drift med lavest mulig kostnader preger derfor bondens hverdag. I noen grad kan tiltak som ønskes som en innsats for f. eks. klima og biologisk mangfold, trekke andre veien.

Del 1. Kunnskap om naturmangfold i Ås og relevant lovverk

I kap. 3. omtales ulike naturtyper, og disse beskrives nærmere. Det er synspunkter på at «All annen natur» i figur 6. ikke har nærmere omtale i planen. Dette er etter vår mening helt feil. Som tidligere nevnt finner vi her antagelig det meste av produktiv skog og dyrka jord, og disse arealene er i høyeste grad beskyttet gjennom henholdsvis skogbruksloven og jordloven. Begge disse lovene er nevnt i planen, men vi minner om formålet med begge disse lovene:

Skogbruksloven: § 1. *Formålet med lova*

Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.

Jordloven : § 1. *Føremål*

Denne lova har til føremål å leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verte brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket.

Arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar.

Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltinga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.

I tillegg har til begge disse lovene finnes en lang rekke forskrifter og standarder som regulerer forvaltningen av de aktuelle arealene.

Kap. 6. om fremmede arter er svært viktig og veldig bra.

Det kunne imidlertid vært enda tydeligere på hvordan fremmede arter kommer inn, Årsaksforhold og tiltak kan kanskje knyttes sterkere sammen. Mer under tiltak.

I kap. 8 utdypes betydningen av samarbeide med grunneiere for eksempel om skjøtselsplaner i verneområder. Dette bifalles på det sterkeste, Vi ser imidlertid eksempel på det motsatte, når det i mangel av skjøtselsplaner (Slørene), og grunneier ser seg nødt til å gjøre tiltak, så blir det konflikt med trusler om gebyrer og bøter. Dette er uheldig som en «invitasjon» til tiltak og samarbeid.

Kap. 9.3. Om tiltakene

20-22 Bra tiltak, fokusere på gratis levering av hageavfall til avfallsmottak

23 SMIL – ordningen har andre formål, mer i produksjonsfremmende retning. Annen finansiering nødvendig

24-28 Mye bra. Kantsoner og dammer er viktig for blant annet insekter. Restaurering og nyetablering av dammer kan tenkes, men da på hensiktsmessige steder.

29. Gjenåpning av lukkede bekker virker svært negativt. Lukking av bekker i dyrket mark ble i sin tid gjennomført for å gi rasjonelle rasjonelle driftsenheter. Gjenåpning er kostbart, 1 km åpnet bekk gir tap av ca 5 dekar dyrkingsareal, og det gir ca 40 dekar med nye vendeteiger med redusert avlingspotensiale. Nye bekkkanter gir stor erosjonsrisiko i lang tid. Som tidligere nevnt, har bruk av SMIL-midler andre formål.

Hilsen

Ottar Kjus

Leder, Ås landbrukslag



Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

NOF OA
Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO
Org.nr. 975 615 308

Ås kommune
Postboks 195
1401 ÅS
post@as.kommune.no
siri.gilbert@as.kommune.no

leder@nofoa.no
Medlemsrelatert: medlem@nofoa.no
Økonomisk: kasserer@nofoa.no
Vernesaker: naturvernkontakt@nofoa.no
oa.birdlife.no

Vår ref.: sak/543

Deres ref.: 19/00359-1

Dato: Oslo, 13. mars 2019

Merknader til Plan for ivaretagelse av naturmangfold

NOF OA (Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus) viser til at ovennevnte plan er sendt på høring. Vi vil her uttale oss om de ornitologiske verdiene i Ås kommune.

Generelt

Ås er en typisk landbrukskommune, men preges av befolkningsvekst med påfølgende press på naturområdene med tanke på utbygging. Det finnes ingen totaloversikt over fuglelivet i Ås kommune, men det er likevel mye data som er samlet gjennom lange tider. Noen av de viktigste våtmarksområdene i kommunen har alt et vern gjennom opprettelsen av naturreservater for en del år siden. Uansett finnes det fortsatt svært viktige arealer som mangler et godt og robust vern. Her må noe gjøres for å sikre disse områdene for framtida, og det kommer vi tilbake til litt lenger ned i høringssvaret.

Som nevnt er Ås en landbrukskommune med et stort og variert kulturlandskap. I dette landskapet finner vi flere arter som i dag er i kraftig tilbakegang, og befinner seg på Norsk rødliste for arter 2015. Vi nevner spesielt vipe, sanglerke og gulspurv. Fortsatt finnes det en del hekkende par av disse artene i Ås, men vi vet ikke om de viser samme tilbakegang her som andre steder i landet. Det bør foretas ytterligere registreringer for å få oversikt over bestandene av disse artene.

Våtmarksområdene

Det er to områder som er vernet som naturreservater i kommunen: *Østensjøvann* på Holstad og *Pollevann* ved Vinterbro. Begge disse områdene er grundig undersøkt gjennom mange år, men det mangler å få disse registreringene samlet i en oversikt. Det bør være en oppgave for kommunen å stille midler til disposisjon slik at man kunne få laget en rapport for hvert av disse områdene.

I tillegg ligger *Slorene* helt nord i kommunen. Dette er også et svært viktig våtmarksområde som av en eller annen grunn aldri kom med på den fylkesvise verneplanen. Slorene er delt mellom kommunene Oppegård, Ski og Ås, og er i dag vernet etter plan- og bygningsloven. Det viser seg at dette gir altfor dårlig beskyttelse; det gjøres stadig inngrep som både forstyrrer fuglelivet og ødelegger deler av området. Fylkesmannen har nylig bedt om innspill til områder som bør gis statlig vern, og NOF OA har blant annet foreslått Slorene. Dette området er altfor viktig til å få en slik stemoderlig behandling som det har fått til nå. Fuglelivet i Slorene er godt dokumentert, men også her er det behov for å få samle alle registreringene i en rapport.

Årungen er den største innsjøen i kommunen, men er ikke vernet. Fuglelivet i Årungen og omkringliggende områder er godt dokumentert i en egen rapport: «Vingeslag ved rostadion. Fuglelivet ved Årungen» utgitt i 2007 av Arild Andersen. Årungen er i dag nasjonalarena for roing og kajakk, og følgelig blir det i perioder mye forstyrrelser på og rundt sjøen. Likevel har området stor betydning for fuglelivet, og særlig sørenden er interessant med et sump- og lauvskogsområde som huser mange hekkende fuglearter. Knoppsvane hekker årlig her, og flere ande- og vadefugler har fast tilhold. I de seinere åra har både myrsanger og nattergal vært faste gjester, og hekking er svært sannsynlig.

I hvilken grad dette området kan vernes er uklart siden startområdet for rokonkurranser ligger her. Men å få til et vern etter plan- og bygningsloven bør være mulig. Arealene her ligger også innafor et interessant kulturlandskap som eies av NMBU og som skaper gode forhold for flere av kulturlandskapets fuglearter.

Andre naturtyper Syverudbekken

Dette er et viktig og særegent område øst for Årungen. Her finnes mange naturkvaliteter, noe som igjen fører til et rikt fugleliv. Syverudbekken kommer fra Østensjøvann på Holstad og renner ut i Årungen på østsida ved rostadion. Langs bekken, som også huser et flott fossefall, vokser de fleste av våre viltvoksende lauvtrearter. Arter som fossekall og vintererle hekker langs bekken, og i lauvskogen finnes en ganske stor tetthet av ulike spurvefugler slik som sangere, meiser og finkefugler. Per i dag er det ikke utarbeidet egen skjøtelsesplan for Syverudbekken. Dette må komme på plass så fort som mulig slik at man unngår unødige inngrep.

Andre arter i kulturlandskapet

Mange av artene som har gått sterkt tilbake i seinere år, slik som sanglerke og vipe, er knytta mer eller mindre direkte til jordbrukslandskapet. Det trengs derfor en forvaltning knytta opp mot driftsformene i landbruket. En særskilt art som har vist en viss framgang i våre områder de seinere åra er åkerrikse. Den er direkte knytta til jordbruksareal, særlig grasdominerte biotoper, og er svært utsatt under hekkinga. Vi kjenner ikke til konkrete hekkefunn i Ås de seinere åra, men den er blitt hørt syngende mange steder rundt i kommunen de siste 10–15 åra, og hekking er derfor ikke usannsynlig.

I kulturlandskapet finnes også mange spurvefuglarter som holder til i kantsoner mellom dyrka mark og infrastruktur slik som veier og jernbane. Dette er areal som ikke har noe særlig økonomisk betydning, men som kan ha et ganske betydelig biologisk mangfold. Her kan vi finne gulspurv, som er en art i kraftig tilbakegang, og flere sangerarter. Slike restarealer er derfor viktige å ta vare på.

Tiltak framover

Å ta riktige og gode beslutninger er avhengig av å ha god kunnskap om naturen, og dette er for mange kommuners del en stor mangelvare. Derfor vil vi oppfordre Ås kommune til å stille midler til disposisjon for å få foretatt flere registreringer av enkeltarter i kommunene. Som eksempel kan nevnes at Ski kommune har engasjert NOF OA for å foreta registreringer av hekkende vipere i kommunen i 2018, og arbeidet skal avsluttes i 2019. Foreningen har kompetanse og kapasitet til å gjøre det samme også i Ås kommune.

Vennlig fuglehilsen



Håkan Billing
leder NOF OA

Hans Petter Kristoffersen (sign.)
naturvernkontakt for Ås

Fra Naturvernforbundet i Ås

Ås, 18.3.2019

Til Ås kommune

Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune – høring

Vi viser til brev av 29.1.2019 angående høring av *Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune*. Vi viser også til kontakt med Siri Gilbert om utsatt høringsfrist til mandag 18. mars, og takker for denne muligheten.

Naturvernforbundet i Ås jobbet for noen år siden for at Ås kommune skulle lage en plan for å ivareta biologiske mangfold, noe som bidro til at kommunen laget et utkast til en slik plan, men denne ble dessverre aldri ferdigbehandlet. Vi er derfor svært glade for at kommunen nå har tatt dette på alvor, og har utarbeidet en plan som nå er sendt på høring.

Innledning

I den siste tiden har vi fått alarmerende rapporter om utviklingen i naturens tilstand. Blant annet er det beregnet at verdens dyrebestander er redusert med rundt 60 % siden 1970. Den samlede vekten av insekter er anslått til å minke med 2,5 % i året, dvs at det vil være svært lite insekter igjen om 100 år. Reduksjon av klimagassutslippene går ikke raskt nok og vi er på rask vei mot en temperaturendring på 3-4 grader. Tap av naturmangfold og store klimaendringer vil sammen få katastrofale følger, og er en trussel mot vår egen eksistens som menneske.

Den viktigste årsaken til tap av naturmangfold i Norge er arealendringer, og Riksrevisjonen har flere ganger fastslått arealbruken i Norge ikke er bærekraftig:

- Riksrevisjonen Dok. 3:11 (2007-2008):
«Undersøkelsen viser at arealstatusen og arealutviklingen i Norge på flere områder ikke ivaretar verdier og prinsipper som Stortinget har vektlagt for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling»

- Riksrevisjonens kontroll fem år etter: Dok. 3:1 (2011-2012):
«Det er gjort flere grep for å sikre bærekraft, blant annet vedtakelsen av nml og pbl.»

Men:

«Etter Riksrevisjonens vurdering er det foreløpig ikke dokumentert vesentlige effekter av tiltakene som er satt inn etter at plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven trådet i kraft 1. juli 2009.»

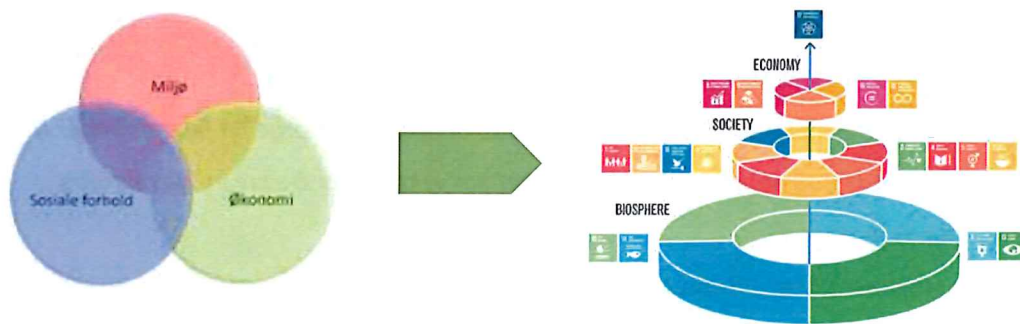
Det er ingen grunn til å tro at dette har blitt bedre i årene som har gått etter dette, og i evalueringen av plan- og bygningsloven, EVAPLAN, som ble lagt fram før jul i 2018 står det blant annet: «*Både arealstatistikk, tidligere studier og våre studier i EVAPLAN tyder på at hensynet til naturmangfold og jordvern ikke ivaretas i så stor grad som lovgivers intensjon har vært.*

Situasjonen er nå så alvorlig at vi har kommet til et punkt der det ikke bare holder å ta vare på turede arter og naturtyper, men at vi må ta vare på den naturen som er igjen, for at dette ikke skal få katastrofale følger.

Kommentarer til planen

Det foreliggende plandokumentet er omfattende og Naturvernforbundet i Ås synes den beskrivende delen av planen, dvs. kapittel 2 til 8, i all hovedsak er god. Den gir en fin oversikt over status, utfordringer og virkemidler.

Vi savner imidlertid en forankring i FNs bærekraftsmål, noe som bør tas inn. Ofte framstilles bærekraftig utvikling med en figur som til vestre nedenfor, der miljø, sosiale forhold og økonomi er likestilt. Imidlertid er det umulig å tenke seg en bærekraftig utvikling uten at det ligger en bærekraftig forvaltning av miljøet eller økosystemene i bunnen. Stockholm Resilience Center ved Stockholms universitet har derfor utviklet en modell som tar hensyn til dette og hvor FNs bærekraftsmål er satt inn i figuren (<https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html>). En slik figur vil forhåpentligvis hjelpe oss til å prioritere riktig med hensyn til bruk av arealer og naturressurser.



Figuren viser hvordan vi må gå fra å tenke miljø, sosiale forhold og økonomi som tre like størrelser ved bærekraftig utvikling, til å tenke miljø/økosystemer som en grunnleggende premiss for bærekraftig utvikling, og hvor FNs bærekraftsmål er satt inn i figuren.

Kapittel 9, som inneholder mål, strategi og tiltak, mener vi også er bra og inneholder mange momenter som er viktig hvis vi skal lykkes med å ta vare på naturmangfoldet i kommunen. Naturvernforbundet i Ås støtter derfor alt som står i dette kapittelet. I tillegg har vi følgende kommentarer, innspill eller forslag:

- Behov for et arealregnskap: I EVAPLAN var et av forslagene for å sikre hensynet til naturmangfoldet å innføre et arealregnskap i kommunene. Hvis en skal kunne ta hensyn til naturmangfoldet på en bærekraftig måte er det avgjørende at en har tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Det gjelder ikke bare truede arter og naturtyper, men all natur. Det er derfor behov for et arealregnskap som viser hva vi har og hva som eventuelt vil gå tapt ved omdisponering av arealer. Vi støtter derfor dette forslaget fra EVAPLAN og mener kommunen må innføre et slikt arealregnskap.
- Videre kartlegging: Det går fram av planen at det fortsatt gjenstår mye arbeid når det gjelder kartlegging av naturmangfoldet i kommunen. Det er derfor svært viktig å prioritere dette arbeidet. En slik kartlegging er også avgjørende for å kunne laget et slikt arealregnskap vi mener må innføres, jf. punktet ovenfor.
- Bestemmelser til hensynssoner: Et av tiltakene som er foreslått i planen er å benytte hensynssone for områder som har betydning for naturmangfoldet i tettstedsnære områder. Naturvernforbundet i Ås støtter dette, men vil presisere at det da må lages forpliktende planbestemmelser og ikke retningslinjer. I motsatt fall har disse hensynssonene begrenset verdi, jf. hogsten i Vardåsen like før jul. Dette område var avsatt til hensynssone bevaring av naturmangfold, men i praksis hadde det ingen betydning.
- Vern av Slorene våtmarksområde som naturreservat: Slorene, som ligger på grensa mellom Ski, Oppegård og Ås kommuner er et viktig område for naturmangfoldet. Vi opplever at forvaltningen av dette området ikke er god nok slik det er i dag. Vi mener kommunen bør jobbe for at dette området blir vernet etter naturmangfoldloven, for å sikre en god forvaltning av området.
- Plan for pollinatorer: Insektene har en avgjørende betydning for fungerende økosystemer og evnene til å levere økosystemtjenester som vi mennesker er helt avhengig. Det er derfor positivt at kommunen skal bruke pollinatorvennlige blomster på egen eiendom, men vi mener det er behov for langt mer offensive tiltak på dette området. Vi mener kommunen må

lage en egen plan for pollinatorer med konkrete tiltak. Humleplanen i Moss kan være et eksempel til inspirasjon: https://www.moss.kommune.no/f/id1dc64e8-f3ae-466c-9b15-84d304a111ce/humleplan_for_moss_kommune_2016.pdf

- Gjenåpning av bekker: Lukking av bekker har skjedd i stor skala i jordbrusklandskapet i flere ti-år. For eksempel ble det lukket mer enn 150 mil med bekker og grøfter i Østfold i perioden 1960 til 1989. Situasjonen er sikker den samme her i Ås. På det åpne høringsmøtet om denne planen 26. februar, kom det kritiske kommentarer fra grunneierhold til tiltaket om å stimulere til gjennomåpning av lukkede bekker i jordbruksområder. Bekker og elver er viktig av mange grunner, herunder naturmangfoldet. Naturvernforbundet i Ås mener derfor dette er et viktig tiltak, og som må gjennomføres i nært samarbeid mellom landbruksmyndighetene og grunneierne. Det er også viktig å få gjenåpnet bekker i boligområdene. Her bør tiltakene som er gjort i Oslo kommune være til inspirasjon.
- Hensyn til naturmangfold i skog: Nesten halvparten av de artene som står på den norske rødlista lever i skog og er i all hovedsak truet av moderne skogsdrift. Skogene i Ås er sterkt fragmentert og ligger i stor grad som øyer mellom kulturlandspet og boligfelt. Disse skogene er også sterkt preget av intensiv skogsdrift og manglende virkemidler for å ivareta naturmangfoldet. Det er derfor avgjørende at de mest verdifulle skogsområdene for naturmangfoldet blir kartlagt og tiltak blir satt inn for å ta vare på disse. Det krever et godt samarbeid mellom kommune/landbruksmyndigheter og grunneieren. Hogsten i Vardåsen sør for Ås sentrum er et godt eksempel manglende oppmerksomhet og oppfølging fra kommunen/landbruksmyndighetene side. Her hadde kommunen vedtatt hensynssone bevaring naturmangfold, uten at det var satt inn tiltak for å sikre en oppfølging av dette. Dette er også et av de viktigste friluftsområdene i Ås kommuner, der slike hensyn burde veie ekstra tungt. Naturvernforbundet i Ås mener derfor det blant annet må gjøres en grundig kartlegging og vurdering av om det kan finnes områder som kan være aktuelle for frivillig vern.
- Kompetanseheving om naturmangfoldets betydning: En god plan med mange viktige tiltak vil i seg selv ikke løse problemet med tap av naturmangfold, hvis ikke hensynet til naturmangfoldet blir en grunnleggende premiss i arealplaner og beslutninger som tas. Det er derfor avgjørende at kommunens administrasjon og politikere tar innover seg dette grunnleggende premisset og evner å prioritere dette framfor andre hensyn i sin behandling av ulike saker. I den sammenheng er det selvsagt også avgjørende at befolkningen har den

samme forståelsen. Naturvernforbundet i Ås mener det derfor viktig å skolere både administrasjon og politikere i kommunen, samt befolkningen for å skape legitimitet for beslutningene som tas. Vi støtter derfor de tiltakene som er satt opp i planen, men mener det er behov ytterligere tiltak som kan forsterke dette.

Er det ønske om ytterligere utdyping av våre synspunkter og forslag, er det bare å ta kontakt med oss!

Vennlig hilsen
Naturvernforbundet i Ås



Hans Erik Lerkelund
leder

Ås kommune
Skoleveien 1
Postboks 195
1431 Ås

DATO
12.03.2019

Plan for naturmangfold - høringsinnspill

Øst Plan AS viser til Ås kommunes, kunngjøring om innspill til Plan for naturmangfold høringsutkast 30.01.2019, høringsfrist 13.03.2019.

Øst Plan AS er engasjert av grunneier Lars Juul, (107/1), Georg W. Sverdrup, (104/1), og Ole Fr. Nordby, (105/1) i det etterfølgende kalt grunneierne. Disse eiendommene utgjør store deler av Nøstvedtmarka. Eiendommen til Lars Juul, (107/1), utgjør hele 4000 dekar midt i hjertet av Follo. Eiendommene til de andre grunneierne utgjør til sammen ca 800 dekar i søndre del av Nøstvedtmarka. I det etterfølgende betegnes alle eiendommene under samlebegrepet, Eiendommene. Eiendommene vises på vedlagte kart – bilag 1.

Eiendommene er under stort press både fra naturvernere, turfolk og kommunene Ås, Ski og Oppegård som har store interesser i disse arealene.

Eiendomsretten til grunneier er under kontinuerlig press fra ulike grupperinger om hvordan eiendommen skal brukes, driftes, vernes og utvikles.

Derfor har Øst Plan AS i samråd med grunneierne foretatt en vurdering som på en bedre måte kan ivareta både grunneierens interesser samtidig som det skal legges til rette for bruk av utmarksområdene på en slik måte at dette ikke lager konflikter om bruk, vern, drift, utvikling og grunneierinteresser.

Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune skal være et verktøy for å sikre viktige naturverdier opp mot en langsiktig arealstrategi for fremtidig utvikling av bolig og næringsarealer i kommunen. I arbeidet med arealplan vil det alltid oppstå målkonflikter mellom vern og utbygging, fordi det å ta i bruk nye områder til utbygging fordrer nedbygging av ubebygde arealer som LNF-områder, naturområder, turområder, skogsområder eller verdifulle landbruksområder. Alle har på en måte et vern gjennom sine gjeldende lover og forskrifter. Derfor blir bruk av slike områder alltid en avveining av samfunnsinteresser.

Øst Plan AS og grunneierne vil i løpet av våren og sommeren 2019 foreta grundige registreringer i Nøstvedtmarka for å få et bedre og mer presist kunnskapsgrunnlag for disse store områdene.

Utredningsgrunnlaget for Nøstvedtmarka er tynt, av eldre dato og med stor grad av usikkerhet. Områdene er dårlig undersøkt og derfor er også avgrensningene unøyaktig. Artslita er også stikkprøvepreget. Det er derfor nødvendig med grundigere undersøkelser for å dokumentere artsmangfold og skogstruktur bedre enn hva tilfellet er i foreliggende dokumentasjon.

Eiendommen gnr 107, bnr 1 i Ås kommune (Nøstvedt) huser 14 naturtypelokaliteter som er registrert i Naturbase. Av disse har to et godt kunnskapsgrunnlag, tre har et nokså godt kunnskapsgrunnlag, sju bør rekartlegges, og to har trolig ikke status som naturtype lenger. I tillegg er det potensial for funn av flere nye naturtypelokaliteter både i kulturlandskapet på Nøstvedt og i skogområdene rundt. Det er registrert 14 rødlistearter innenfor artsgruppene karplanter, moser, lav og sopp på eiendommen. Når det gjelder fugl er det områdene i nord, mot Gjersjøen og Slorene, som har størst betydning, men det er også registrert rødlistearter i tilknytning til kulturlandskapet på Nøstvedt og skogområdene rundt. Det er registrert et hovedtrekk og flere lokale trekk for elg over eiendommen. Ellers er det trolig funksjonsområder for andre arter vilt her. For fisk er det først og fremst Gjersjøen og tilførselsbekkene som har betydning. Kunnskapsgrunnlaget om virvelløse dyr er lavt. Oppsummert har eiendommene et stort og variert naturmangfold innenfor flere ulike artsgrupper, men det mangler kunnskap om flere av deltemaene innenfor fagområdet. Det er særlig viktig å få gjort en gjennomgang av gamle og nye naturtypelokaliteter på eiendommene. Bilag 2 - kildekart

På grunn av den korte tiden Øst Plan AS har hatt til å lage høringssvar, vil derfor ikke resultatet av de undersøkelser og registreringer som må gjøres, foreligge før over sommeren 2019. Rapportene vil være tilgjengelige i forbindelse med rulleringen av kommuneplanens arealdel. Det er også av stor betydning at vi får med oss hekkeperioden for fugler i området.

Øst Plan AS vil engasjere høy fagkompetanse innenfor de ulike fagområdene slik at rapportene blir gjennomført etter de metodiske krav for slike registreringer.

Som opplyst vil Øst Plan AS på vegne av grunneierne iverksette registreringsarbeid på Eiendommen over påske 2019, med sikte på å ha ferdige registreringsrapporter innen 20.08.2019.

Fagtema som vil bli utredet er innenfor områdene:

- Naturmiljø
- Friluftsliv
- Landbruk/skogsdrift
- Naturressurser.

Kilder som er brukt for informasjonsinnhenting:

Artsdatabanken. 2018. Rødliste for naturtyper 2018. Trondheim.

Artsdatabanken. 2019. Artskart – database for elektronisk artsinformasjon.

<http://artskart.artsdatabanken.no>. Innhentet 27.02.2019.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007). Miljødirektoratet, Trondheim.

Henriksen, S. og Hilmo, O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet. 2019b. Naturbase – database for elektronisk naturinformasjon.

<http://kart.naturbase.no>. Innhentet 27.02.2019.

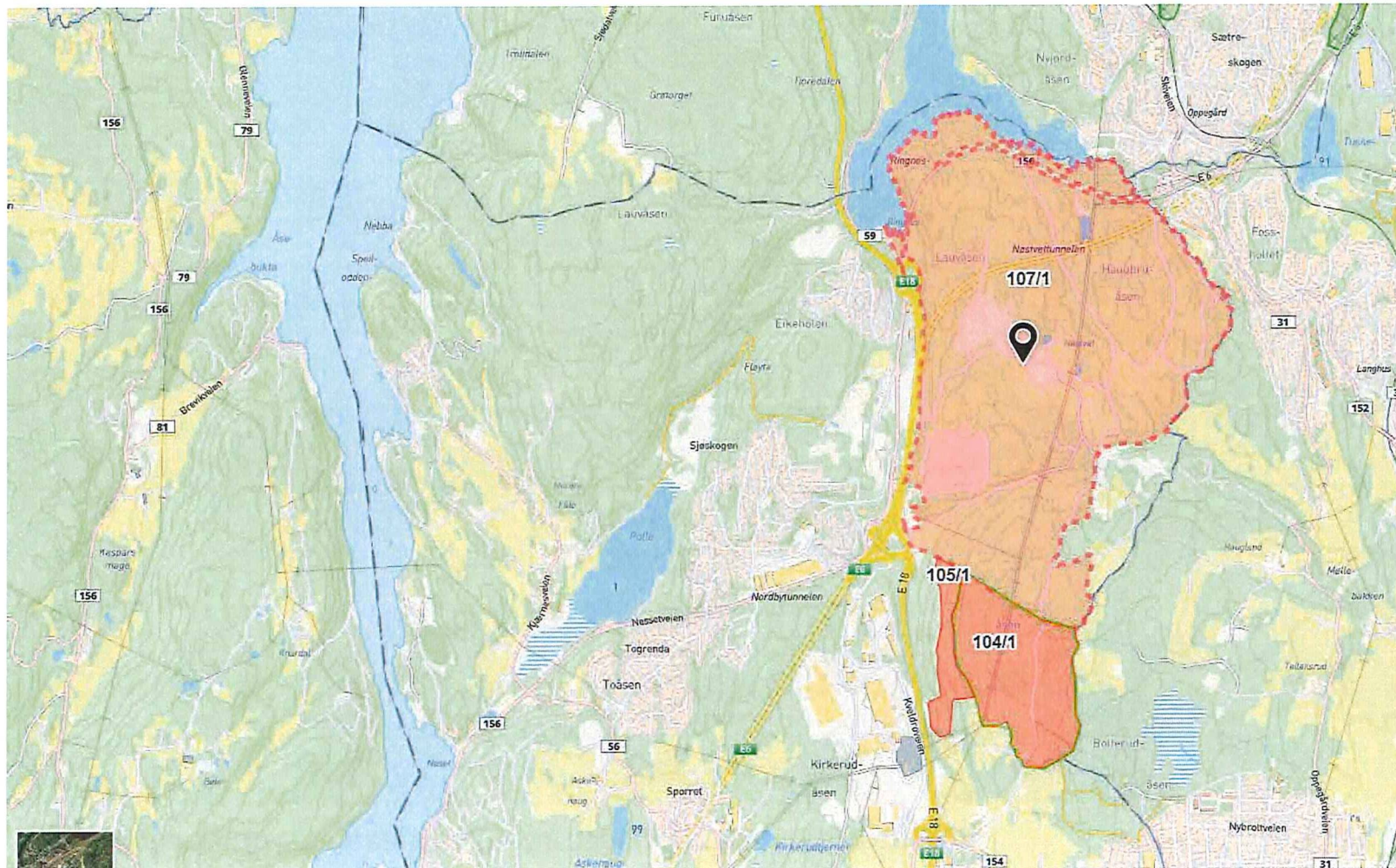
Ås kommune. 2019. Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune. Høringsutkast datert 31.01.2019.

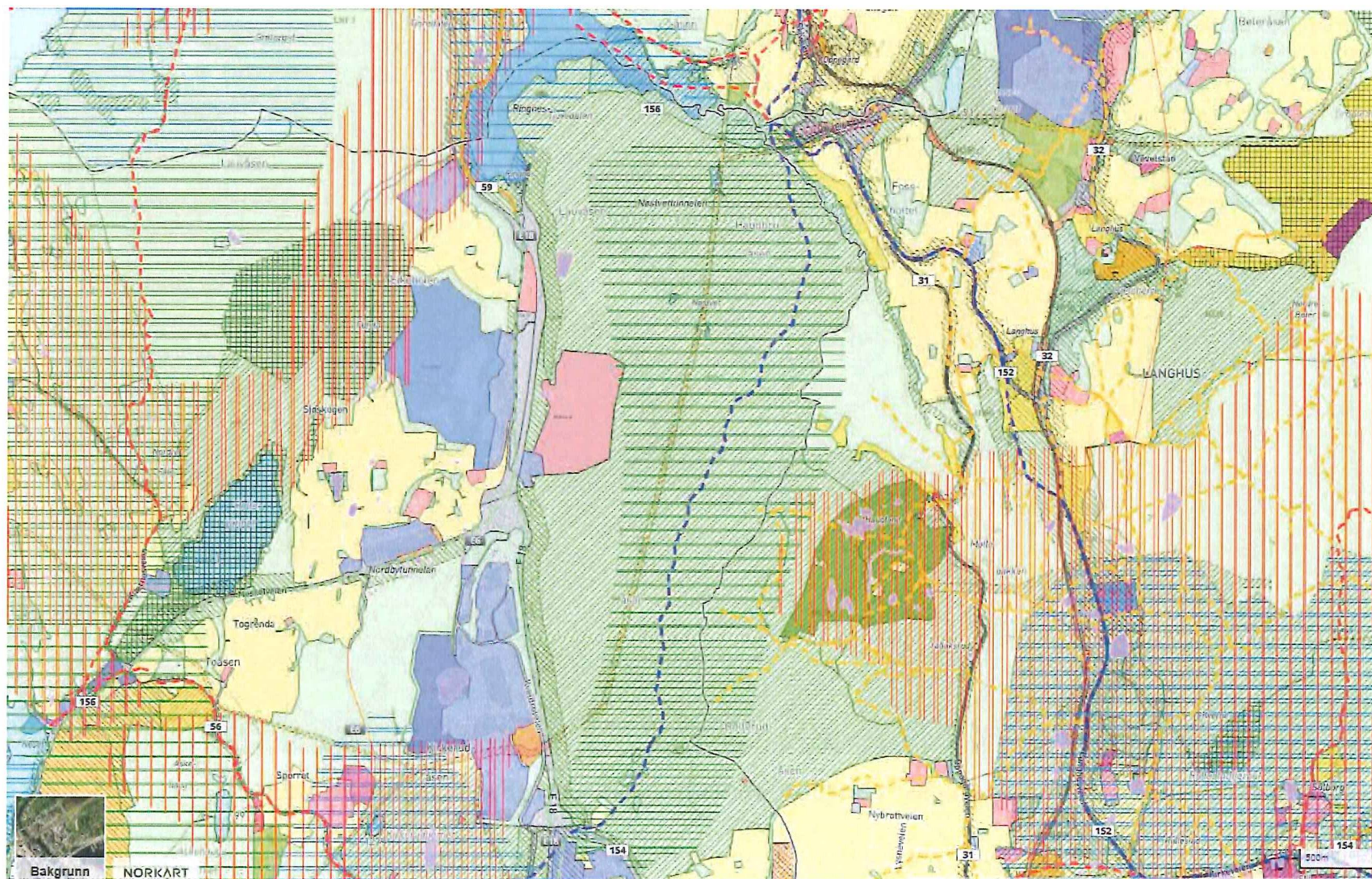
Med vennlig hilsen

Øst Plan AS

Terje Rønning

Plan for naturmangfold – registreringsområde - Ås kommune





Høringsuttalelse (KF-239)



Referansenummer: 35CXGR

Registrert dato: 12.03.2019 09:43:36

Antall vedlegg: 1

Innledning

Uttalelsen gis

☒ Personlig

Opplysninger om innsender

Fornavn

Ole Fredrik

Etternavn

Nordby

Adresse

[Redacted]

Postnummer

[Redacted]

Poststed

[Redacted]

Telefon

[Redacted]

E-post

[Redacted]

Uttalelse

Har du/dere fått tilsendt høringssaken i adressert sending fra kommunen

☒ Nei

Navn på høringssaken

- ☐ Sak 16/00825 R-311 Detaljreguleringsplan for Kjølstadhøgda
- ☒ Sak 19/00359 Plan for naturmangfold i Ås kommune - Høring
- ☐ Sak 19/00405 Kartlegging og verddivurdering av friluftsområder i Ås kommune - Høring
- ☐ Sak 19/00535 Tiltaksplan for sykling og gange 2020-2023 - Rullering

Uttalelse

- ☒ Jeg ønsker å helt eller delvis uttale meg i tekstfelt under
- ☐ Jeg har min fulle uttalelse i egne dokumenter som jeg ønsker å laste opp som vedlegg

Uttalelse til saken

Hensynssone reduseres iht. vedlagt kartutsnitt. Gjelder området fra Kirkerudtjernet, opp og rundt Liahøi

Vedlagt dokumentliste

Liahøi 2019.pdf



8.

Høringsuttalelse (KF-239)



Referansenummer: NMVRBZ

Registrert dato: 13.03.2019 21:24:48

Antall vedlegg: 1

Innledning

Uttalelsen gis

☒ Personlig

Opplysninger om innsender

Fornavn

Michael

Etternavn

Heim

Adresse

[Redacted]

Postnummer

[Redacted]

Poststed

[Redacted]

Telefon

[Redacted]

E-post

[Redacted]

Uttalelse

Har du/dere fått tilsendt høringssaken i adressert sending fra kommunen

☒ Nei

Navn på høringssaken

☐ Sak 16/00825 R-311 Detaljreguleringsplan for Kjølstadhøgda☒ Sak 19/00359 Plan for naturmangfold i Ås kommune - Høring☐ Sak 19/00405 Kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i Ås kommune - Høring☐ Sak 19/00535 Tiltaksplan for sykling og gange 2020-2023 - Rullering

Uttalelse

☒ Jeg ønsker å helt eller delvis uttale meg i tekstfelt under☐ Jeg har min fulle uttalelse i egne dokumenter som jeg ønsker å laste opp som vedlegg

Uttalelse til saken

Vedlagt er et innspill til de geologiske og landskapsmessige aspektene av naturmangfoldet i Ås, aspekter som etter min mening ikke er tilstrekkelig behandlet i planen.

Jeg konkluderer med at et registreringsarbeid er absolutt påkrevd, og jeg tilbyr min geologisk ekspertise til gjennomføring av dette, uten at det skal koste kommunen mye.

Arbeidet vil i første omgang falle inn under tiltak 14 i Kap. 9.3 i planen, men jeg vil også kunne bidra til tiltak 3 og 9.

Dessuten anser jeg det for å være viktig å kunne bidra i formidlingen, bl.a. gjennom tiltak 24 og 25.

Jeg håper virkelig å få muligheten til å øke Ås befolkningens kunnskap vedrørende geologiens betydning for

naturgrunnlaget.

Ås, 13.03.2019

Michael Heim (pensjonert førsteamanuensis NMBU)

Vedlagt dokumentliste

Høringsinnspill Michael Heim.pdf

Høringsinnspill til 'Plan for ivaretagelse av naturmangfold i Ås kommune'

Michael Heim, geolog (pensjonert førsteamanuensis NMBU), [REDACTED]

1. Geologien som del av naturmangfoldet

For 10 år siden fikk Norge sin Naturmangfoldlov som oppfølger av den tidligere Loven om Naturvern. Naturmangfoldlovens paragraf §1 starter slik: *Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern...*

Utnevnningen er her gjort for å peke på de aspektene av naturen i Ås som jeg mener kommer for kort i utkastet. Dette er for så vidt ikke overraskende, siden begreper som geologisk mangfold, geodiversitet og geotop først i nyere tid er blitt tatt i bruk, og det vil ta tid å få disse inkludert i den 'tradisjonelle' naturforvaltningen (se det av NGU utgitte hefte: https://issuu.com/ngu/docs/geologiskmangfold_final). Det var da også et 'Biomangfoldlovutvalg' som fikk i oppdrag å utarbeide den nye loven. Det var først mot slutten og under høringen at geologene kom på banen og, helt etter internasjonale trender, fikk de landskapsmessige og geologiske aspektene med i loven. Naturtypeinndelingen i den nye NiN2-databasen viser at vi er på rett vei, dette ikke minst takket være noen få ildsjeler i forvaltningen (Lars Erikstad m.fl.).

ProGEO (European association for the conservation of the geological heritage <http://www.progeo.ngo/>) har gjennom sitt arbeid fått de geologiske aspektene inn i vedtektene til IUCN (International Union for the Conservation of Nature). ProGEO er i dag medlem av IUNC noe som understreker anerkjennelsen av geologisk mangfold/arv som integrert del av naturen.

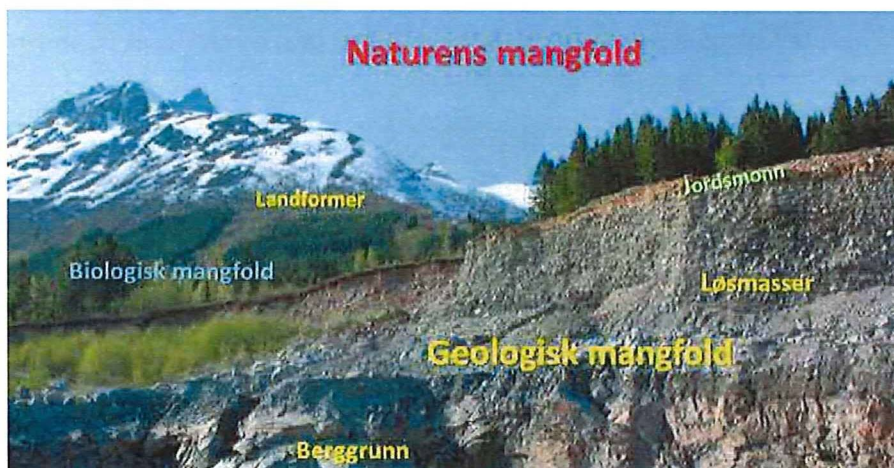


Fig. 1: Illustrasjon av Naturens mangfold som den er definert etter Naturmangfoldloven. Det kreves innsikt 'under grasrota' for å forstå naturens helhet.

Det geologiske mangfoldet inkluderer også prosessene som har skapt berggrunn, løsmasser og landformene. Landskapets variasjon, og hvordan vi mennesker bruker den, grunner altså i stor grad i geologiens variasjon. Uten den hadde også naturens biologisk mangfold vært betydelig fattigere.

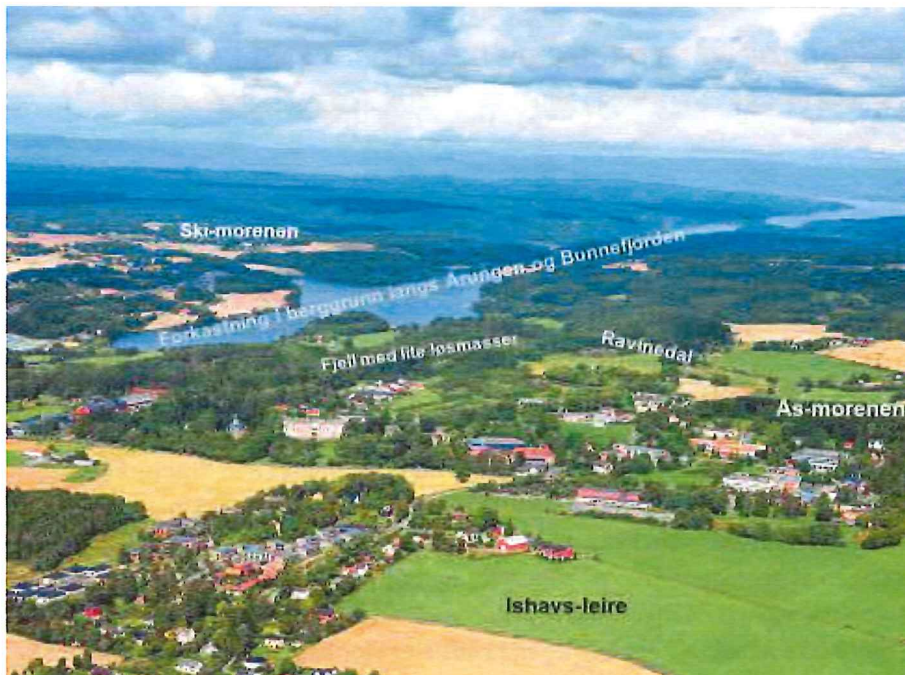


Fig. 2: Natur- og kulturlandskapet preges i stor grad av det geologiske mangfoldet. Her illustrert ved noen hovedelementer i området Campus Ås – Årungen.

Hittil har vi sett på geologien som en verdinøytral kilde til variasjon i naturen, som grunnlag til mange naturtyper. Vår økende bevissthet om at enkelte av disse naturtypene er viktigere for oss enn andre, eller truer å forsvinne av ulike grunner, har ført til en verdisetting, også av vår geologiske arv. Det er mange eksempler i 'Norsk rødliste for Naturtyper' hvor geologien er sentral (eks. leirravinedal, meander mm). Noen av disse finnes i Ås kommune og de kommer vi tilbake til.

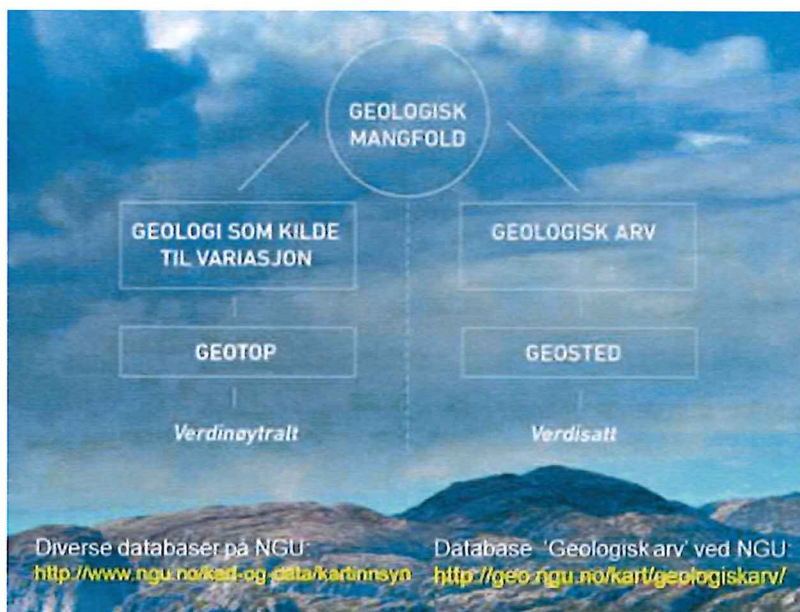


Fig. 3: Som biologisk mangfold så kan også geologisk mangfold registreres verdinøytralt og deretter klassifiseres og forvaltes etter en verdiskala.

Kartbasert geologiske informasjon er gratis tilgjengelig ved **Norges geologiske undersøkelser (NGU)**:

<https://www.ngu.no/emne/kartinnsyn>.

I dag foreligger det ca 15 ulike kartlag/-applikasjoner, mange pluss noen flere fra NGU er lett tilgjengelig på 'Geologien i min kommune' (<http://geo.ngu.no/kart/minkommune/>). De aller fleste er verdinøytrale, unntaket er applikasjonen 'Geologisk arv' (<https://www.ngu.no/emne/geologisk-arv-pa-kart>) som viser et utvalg av områder og geosteder basert på deres vurderte geologiske verdi. Den baserer seg i stor grad på dels eldre rapporter og en større revisjon er påkrevd. Dett arbeidet ledes av **Norsk komité for geoparker og geoarv**, hvor jeg har vært universitetenes representant siden dens opprettelse i 2014 og frem til jeg ble pensjonist i fjor.

Blant komitéens oppgavene er (<https://www.ngu.no/emne/norsk-komite/C3%A9-geoparker-og-geoarv>) :

- Forvalte karakteriserings- og verdikriterier for geosteder (geosites) i Norge
- Politisk forankring av betydningen av geologisk mangfold

Å utarbeide karakteriserings- og verdikriterier for geosteder, basert på kriterier brukt i andre land, er helt sentralt for å kunne oppdatere databasen 'Geologisk arv'. Ikke bare nye geosteder vil komme med, men bestående vil bli verdi-/risiko-rangert helt tilsvarende det som er gjort for det biologiske mangfoldet. En koordinasjon mot naturtyper med geologisk innhold i NiN2 vil være nødvendig.

2. Geologisk mangfold i Ås kommune

Her skal det først gis noen hovedtrekk av det geologiske mangfoldet i Ås, for så å nevne noen aktuelle områder/geosteder som bør kartlegges og verdi-vurderes som del av naturmangfoldet i kommunen.

Berggrunnen i Ås er ikke kartlagt i detalj. Tilgjengelig kart på NGU i skala 1:250 000 baserer seg i stor grad på kartleggingsarbeid ved danske geologer på 1970 og 80-tallet, publisert i flere artikler.

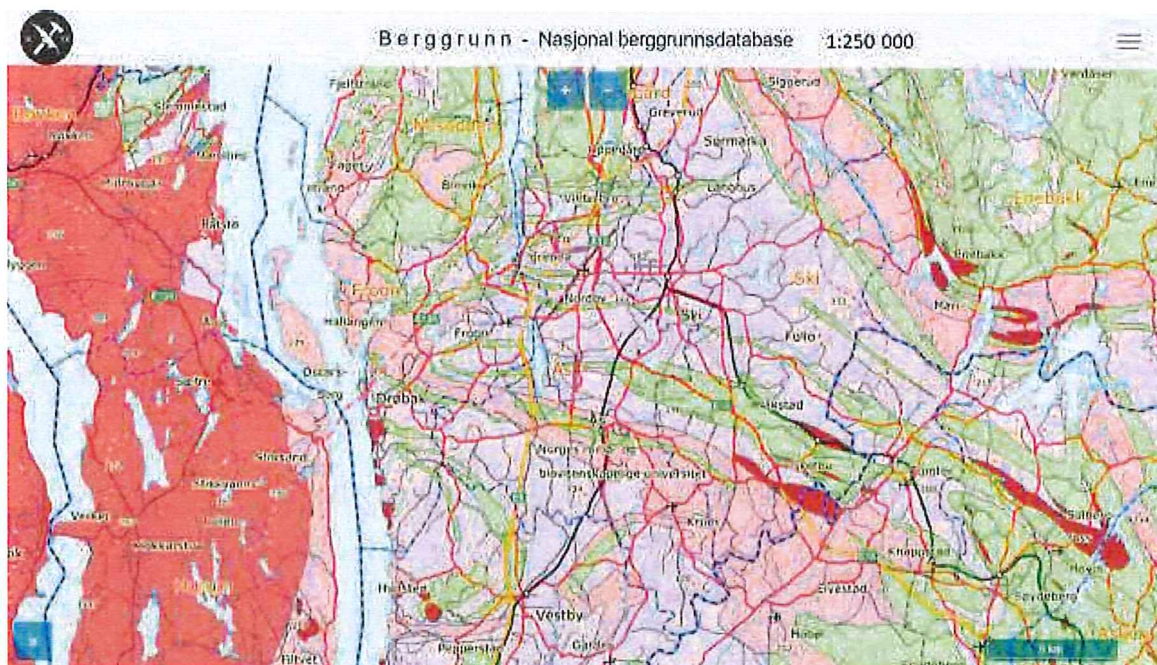


Fig. 4: Berggrunnskart over Ås kommune og omegn. Rosa = granittiske og granodiorittiske gneiser, lysgrønt = mørk biotitt-gneis, brunt = gabbro og amfibolitt.

Berggrunnen tilhører det sørøstnorske grunnfjellet, det vil si omfatter bergarter fra Jordas Urtid som ble dannet og omdannet forut og under to omfattende fjellkjedefoldninger, den gotisk-kongsbergiske for rundt 1550 Ma (millioner år) og den svekonorvegiske for rundt 1100 Ma siden. Her har vi både dels sterkt omdannede magmatiske bergarter (granitt, gabbro) som er blitt til hhv gneis og amfibolitt, og biotittrike gneiser som er omdannet fra enten vulkanske eller leirrike sedimentære bergarter. De sistnevnte er de eldste bergarter i området med en dannelsesalder på rundt 1800 Ma.

Det som kjennetegner berggrunnen i tillegg er sprekker og forkastninger i flere retninger (se Fig. 6) og dannet til ulike tider. Det topografisk mest fremtredende forkastningssøkk trekker fra vestsiden av Bunnefjorden til og langs med Årungen og videre sørover gjennom Herumdalen mot Tvetter (se Fig. 2). Forkastningen er nokså sikkert knyttet til dannelsen av Oslo-riften for rundt 300 Ma siden. Generelt er berggrunnen mest synlig nord for en linje Vassum - Nygård og ellers i skogkledde områder.

Ås kommune er en jordbrukskommune takket være de dels tykke løsmasseavsetningene fra slutten av siste istid. Da den store innlandsisen smeltet ned og tilbake fulgte havet etter iskanten innover. Tilbakesmeltingen gikk trinnvis, og under hvert opphold ble det lagt igjen tydelige morenevoller på havbunnen langs iskanten. I Ås kommune har vi morenerygger fra to viktige trinn under tilbakesmeltingen, Ås- og Ski-morenen, dannet for hhv 11700 og 11500 år siden. Ski-morenen demmer opp Årungen, som ligger i traudet gravd ut av isen langs den nevnte forkastningen. Havbunnen utenfor moreneryggene, som regel blankskurt fjell, ble dekket av dels tykke lag med breslam, i dag våre leirrike landbruksarealer av høy kvalitet. Etter hvert steg landet opp av havet, bølgevasking dannet strandavsetninger og bekker begynte å grave ut ravnedaler i leiravsetningene (Fig. 5). Kontrasten mellom områder med blankskurt fjell og de løsmasse-dekkede områdene trer tydelig fram i høyoppløselige høydedata som nå er tilgjengelig over området (Fig. 6).

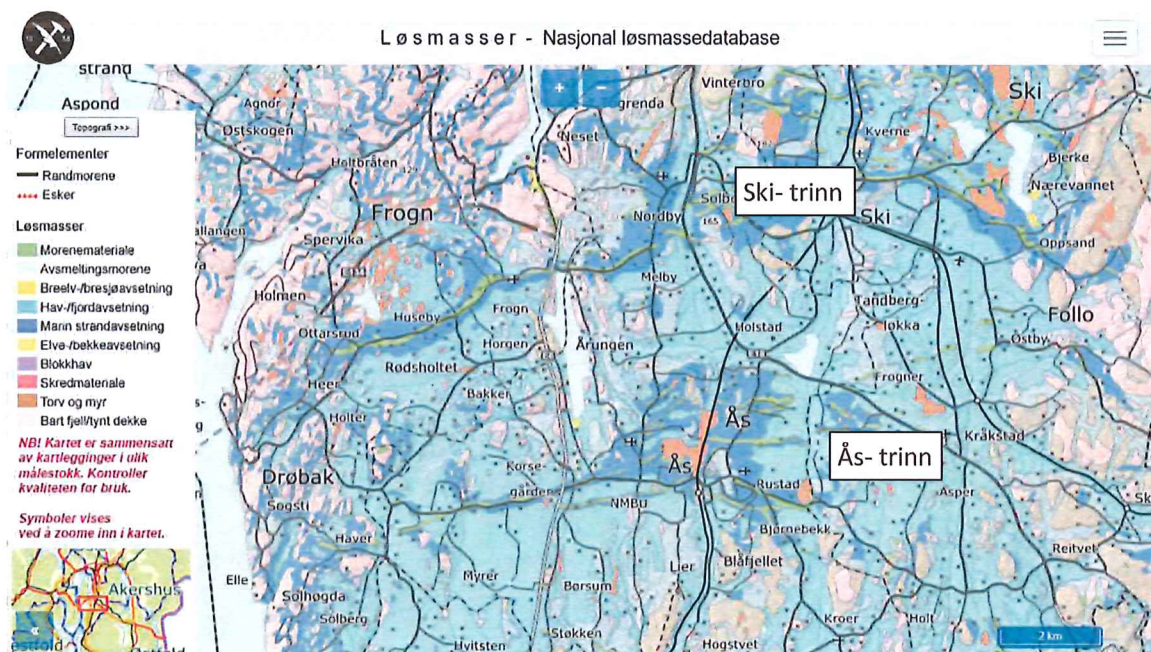


Fig. 5: Løsmassekart som viser morene-ryggene fra Ås og Ski-trinnet, dels omdannet til strandavsetninger, og de dels tykke leirrike havavsetninger.

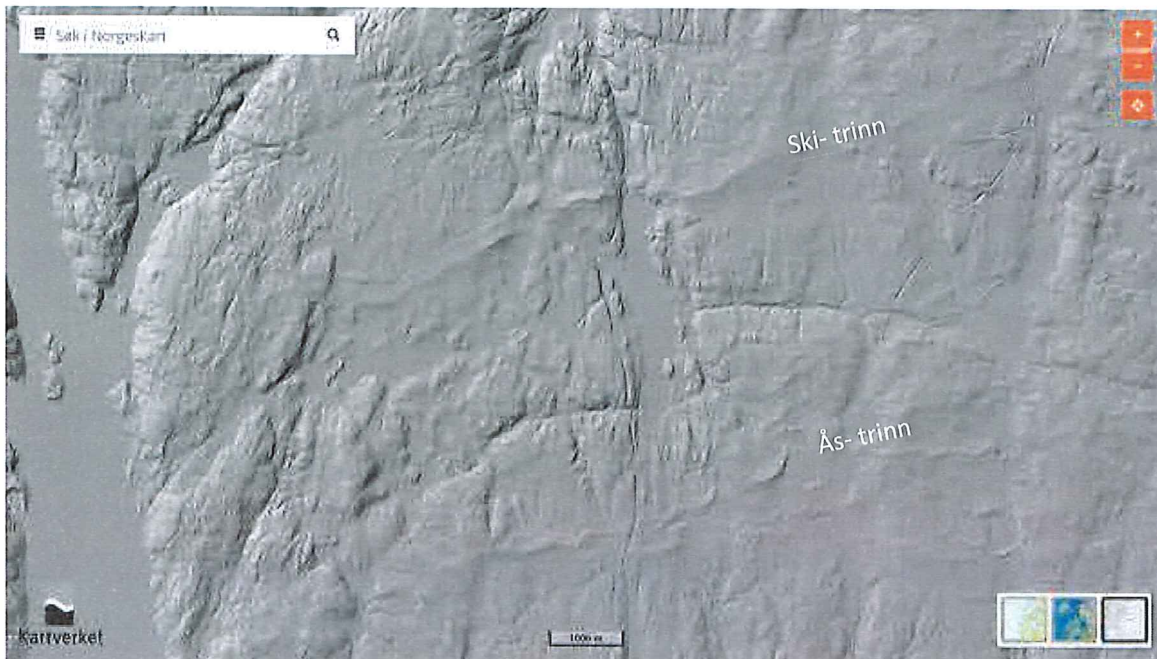


Fig. 6: Digitale høydedata (LiDAR) viser tydelig kontrasten mellom de to morene-ryggene/-trinnene med de leirdekkede jordbruksarealer rundt, og områder dominert av fjell med diverse sprekker.

Disse karakteristiske løsmassene er tidligere blitt vurdert å ha såpass stor betydning at de har fått plass i NGUs database over 'Geologisk arv', og det som hittil eneste registrering fra Ås kommune (Fig. 7).



Fig. 7: Registrering av israndavsetningene i området Ås - Ski i databasen 'Geologisk arv'. Dette er hittil eneste registrering av verdivurderte områder/geosteder i Ås kommune.

Databasen trenger som nevnt oppdatering, og jeg anser potensialet å finne flere områder/geosteder i Ås, dels av regional og nasjonal betydning, som bør nærmere kartlegges og verdivurderes, å være stort. Noen av disse finnes faktisk i 'Norsk rødliste for naturtyper', om enn med varierende risiko for å gå tapt.

I det følgende skal det gis noen få eksempler på slike områder/geosteder, tolket fra kart med høyoppløselige høydedata, det vi si, etter min viten, ennå ikke kartlagt/verifisert av fagfolk i felt.

Raviner i leiravsetninger

Denne naturtypen er vurdert som sårbar erosjonsform grunnet reduksjon av naturtypens totalareal ved ulike påvirkningsfaktorer. Mange av de opprinnelige raviner i de tykke leiravsetningene har, også i Ås, forsvunnet ved ulike tiltak i forbindelse med arrondering av jordbruksarealer. Men det finnes fortsatt enkelte mer eller mindre intakte eksempler (Fig. 8 til 10):

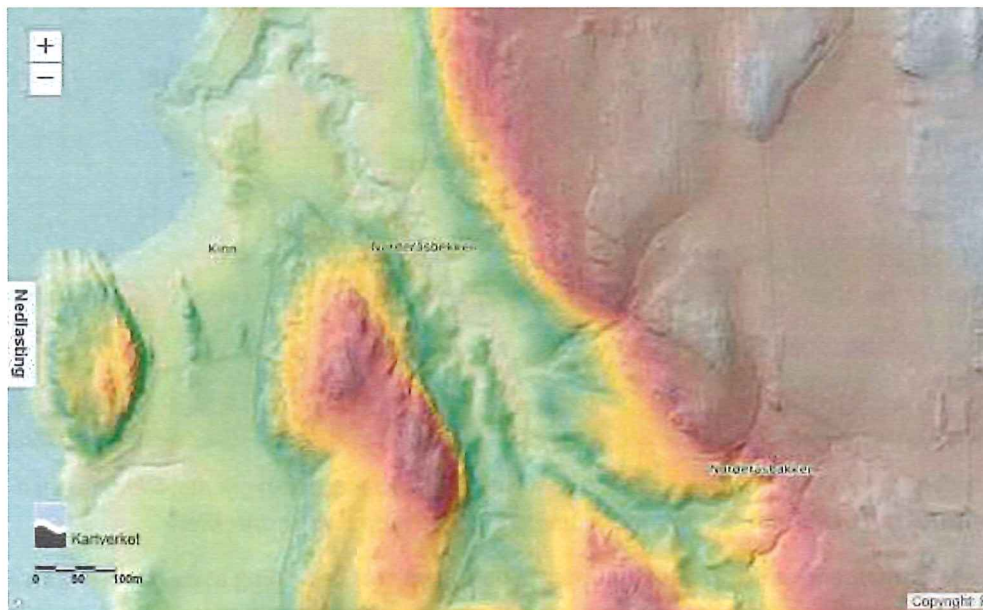


Fig. 8: Norderåsbekkens ravinedal og buktende/meandrerende nedre bekkeløp. Ravinens øverste del (dels utenfor kartet) og nederste bekkeløp er beiteområde for NMBU. Midtre del er skogkledd.

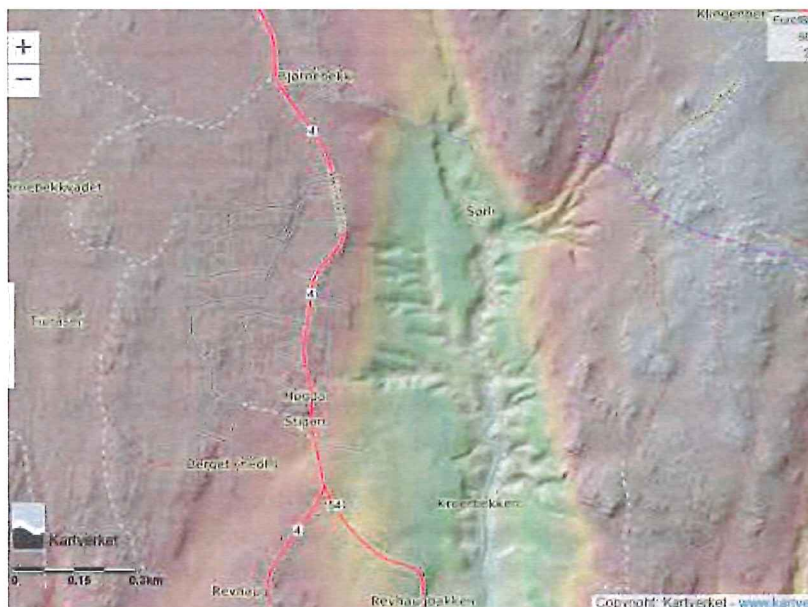


Fig. 9: Velutviklet, forgrenet ravinesystem i Kroerbekken øst for Danskerud. Området er dels beite, dels skog.

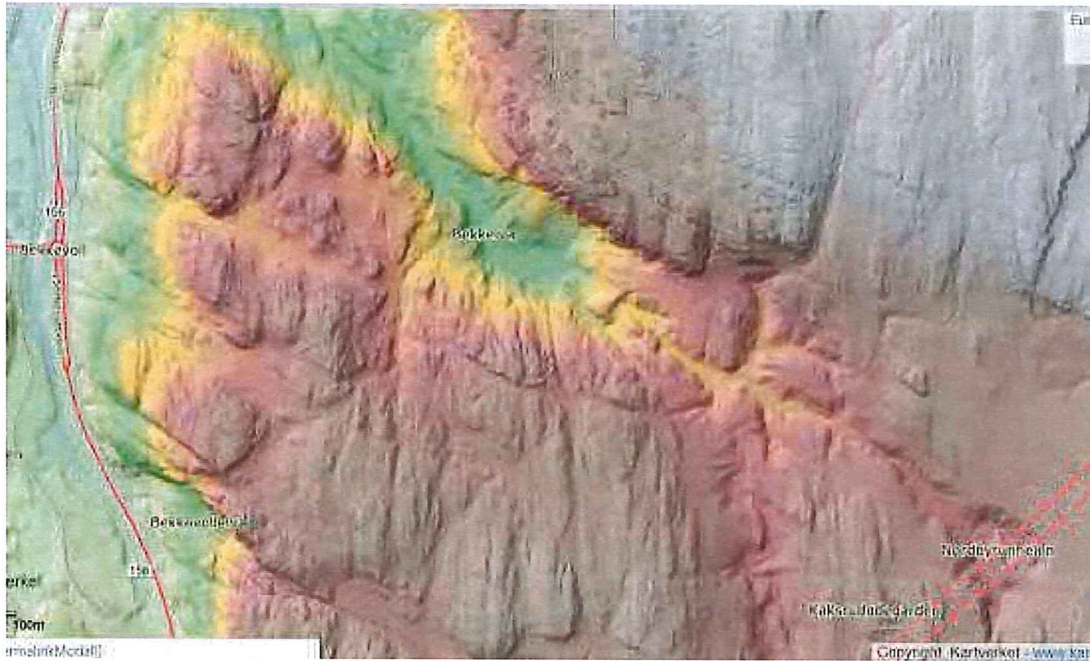


Fig. 10: Bekkelvas løp sør for Nesset er en leirravine i øvre del (sørøst), med overgang til mer fjellpreget og antagelig også ved inngrep forandret bekkeløp i nedre del (nordvest).

Meander

Meander, et slyngende elveløp, er kategorisert som sårbar elveløpsform. Nedre del av Norderåsbekken er allerede nevnt (se Fig. 8). Det beste eksemplet er Bølstad-/Syverudbekkens nederste løp, som jo også er kjennetegnet ved sitt store biologiske mangfold.



Fig. 11: Bølstad-/Syverudbekkens meanderende løp, et klassisk og godt bevart eksempel.

Leirskred(grop)

Ved Kroerbekken sørøst for Sennebråte vises det en terrengform som kan være en mindre utglidning/rasgrop i leirsedimentene. Slike rasmasser har vanligvis kort levetid, ofte grunnet menneskelig inngrep (planering mm) og er derfor kategorisert som nær truet.

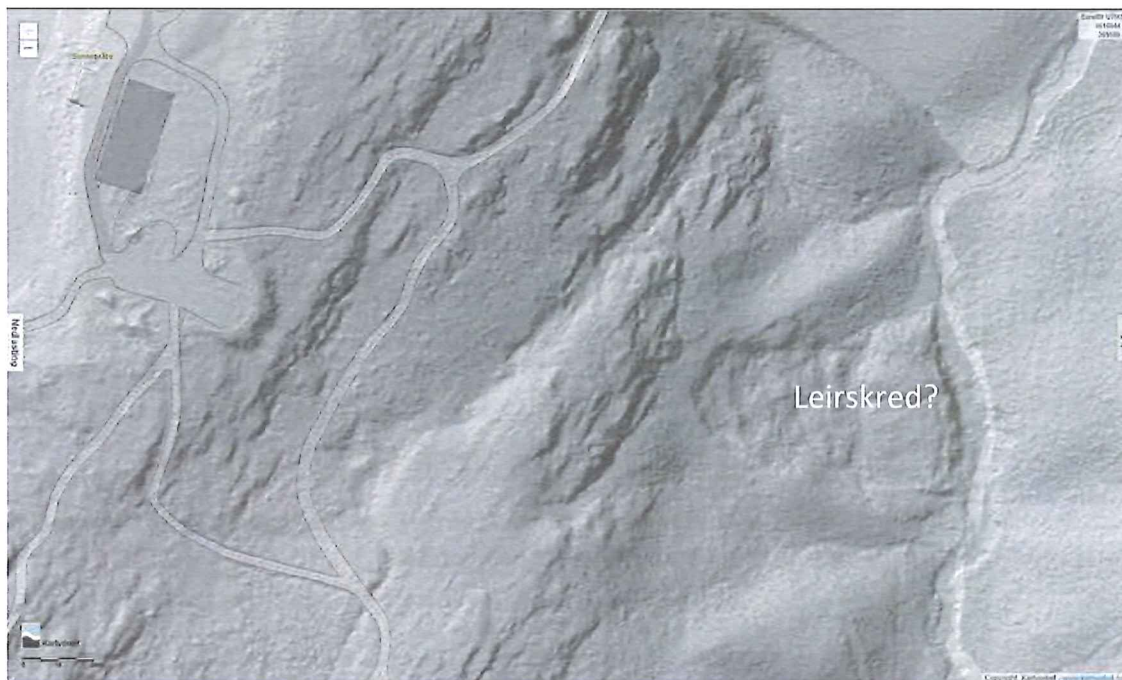


Fig. 12: Mulig utglidning og rasgrop i leirsedimenter ved Kroerbekken sørøst for Sennebråte

Geosteder

I tillegg til større områder finnes det en rekke mindre objekter/steder av ren geologisk interesse som bør registreres og ved behov vernes. Noen av disse er avmerket med nummer på 'Turkart over Ås kommune' i skala 1:30 000 og beskrevet på kartets bakside: nr. 6, 13, 27, 46, 75 og 92. Utover disse vet jeg om en rekke geosteder som burde katalogiseres.

Veien videre – nødvendig registreringsarbeid

Opplistingen her er på ingen måte fullstendig, men skal bare vise at det finnes områder/steder av geologisk og landskapsmessig verdi som bør undersøkes nærmere. Registrering og verdivurdering må skje i henhold til retningslinjene som er, som nevnt over, under utarbeiding av 'Norsk komité for geoparker og geoarv'. Siden jeg har vært med i komitéen og har gode forbindelser dit, vil det være lett for meg å sette meg inn i denne oppgaven. Det vil sikkert også være i komitéens interesse å kunne teste de utarbeidede retningslinjene i praksis og få tilbakemelding.

Som pensjonist vil det være meg en fornøyelse på denne måten å kunne bidra til økt kunnskap om den geologiske delen av naturmangfoldet i Ås kommune. Utover kjøregodtgjørelse skal dette ikke koste kommunen noe.

Resultater fra workshop om klima og miljø på 7. trinn Rustad skole, 28.03.19. Ni grupper med til sammen 55 elever har bidratt.

Elevene fikk en presentasjon fra miljørådgiver om miljøarbeidet i Ås kommune, som blant inneholdt info om plan for naturmangfold. Etterpå fikk de jobbe med oppgaver om ulike miljøtema. Under er svarene på spørsmål som omhandlet naturmangfold oppsummert.

1. Naturmangfold

a) Hva kan dere gjøre for å ta vare på naturmangfold?

- Bygge insekthotell x4
- Bygge humlehus, fuglekasser
- Plante bievennlige blomster
- Ikke klippe plenen så ofte
- Ikke kaste avfall/forsøple
- Ha kompost
- Følge kommunens veiledning med tanke på uønskede vekster
- Ta bort fremmede arter
- Ikke kaste ugress i naturen
- Ikke hogge ned skoger eller klippe gresset
- Ta ned mindre skog
- Plante utrydningstruet planter
- Sette opp søplekasser i skogen
- Plante trær og blomster

b) Hva bør kommunen og politikerne gjøre for å ta vare på naturmangfoldet i kommunen?

- Kartlegge områder og veilede og anbefale innbyggerne som bor på området
- Forby robotgressklippere – de dreper piggsvin
- Bevare skogene
- Ikke hugge trær
- Bygge mindre hus
- Bygge hus av tre
- Bevare økosystemet
- Ikke bygge der det er salamander / annet naturmangfold
- Ikke bygge ned naturområder
- Lage flere naturreservater
- Verne områder med spesielle arter
- Bevare grøntområder
- Hjelp til å ta livet av brunsnegler, ta inn frivillige snegleplukkere?
- Plante bievennlige blomster langs veier i sentrum
- Ta vare på gårdsdammer
- Ha elbilutleie – bruke tog og buss
- Undervisning i skolen: Dra og se på de spesielle områdene (verneområder etc), mer praktisk naturfag, mer uteundervisning.